quod tibi neceſſe eſt? Oblectatur Deus ſuperbiam noſtram, & induſtriæ præſumptionem confundere. Quibus artibus utendum eſt, quid non audendum, ut aliquis fiat potens, & inſigne aliquam fortunam conſequatur? Vigiliæ, mentis applicatio, verſutiæ, recentiſque inventionis induſtriæ, ſyſtemata, ſodalitates, conjurationes, nihil prætermittitur, nihil intentatum relinquitur: nil tutius, atque probatius videtur, quam conſilium, quod captum eſt, dum corruit ædificium. Cur? Quia cum propriis tantum viribus fueris confiſus, Providentia tuam irridet ſuperbiam, & in ictu oculi evertit immane hoc fortunæ ſimulacrum, quod plurimo multorum annorum labore poſueramus. *Idem*.

Chriſtiani præ cæteris de Providentia diffidunt.

Si Providentia tantam gerit avium curam, ut nec victus illis deſit, nec cætera, quæ ad vitam ſuſtinendam neceſſaria ſunt; ſi agros floribus veſtit tam jucunda colorum varietate depictos: quanto magis nobis ſperandum eſt, Deum rebus in omnibus negotiorum noſtrorum curam habiturum; præſertim vero ſi abſque ulla exceptione in illius bonitate confidimus? Profecto illum videmus curas ſuas extendere ad florem, qui hodie naſcitur, & cras in clibanum mittitur; & metuimus, ut noſtri obliviſcatur, noſtri inquam, qui ad ejus imaginem creati ſumus? Noſtri, quos elegit, ut ſibi famularemur, & qui ab eo ad æternam felicitatem ſumus deſtinati? Mirum nobis eſſe non debet, ſi plurimis hiſce prævenientibus ſubſidiis privamur: cur hoc? quia nobis deeſt confidentia, quia unice in noſtra confidimus induſtria, in viribus noſtris, arte, calliditate. Anxietas noſtra, ſollicitudo, diffidentia, timor, modica fides ſæpe in cauſa ſunt, ut Deus nos ſequi ſinat noſtra conſilia, ut noſtra culpa decidentes aliquam ſaltem in illo confidentiam habeamus, ut ipſos attollat; & ut teneamur illius bonitatem confugere Dei Filius nobis in Evangelio dicit: *Hæc omnia gentes inquirunt*; Ad Ethnicos pertinet quærere unde nam alantur, & induantur. Probrum, quod alto pudore ſuffundere deberet Fideles, qui ad Dei imaginem creati, per Baptiſmum regenerati, Gentilibus prælati per vocationem ſuam ad Chriſti Religionem, divino redempti ſanguine, ut ſint Cohæredes regni cœleſtis, vix, ac ne vix quidem capiunt conſilium omnia in manibus Domini adeo benefici, & liberalis permittendi. *P. Croiſet in Exercit. Aſceticis Tomo* 5.

Matth. 6.

Pater cœleſtis nos ita diligit, ut nequeat nos in noſtris neceſſitatibus derelinquere.

Jure quidem in Evangelio dicit Dei Filius, Ethnicorum eſſe victum, veſtitumque diligenter inquirere, cum enim ignorent Deum, cumque error, & peccatum vetent ne ab illis videatur; idcirco nonniſi viſibilia, & peritura cognoſcunt bona, & Providentiæ theſauros ignorant, qui tam large, ac liberaliter ſuper univerſum terrarum orbem effunduntur. Nobis vero, qui ſumus Filii Dei legitimique Regni ejuſdem hæredes, turpe eſſet his rebus ita vacare, quaſi hoc eſſet præcipuum negotium noſtrum. Nobis ſatis eſſe debet ſcire; Patrem noſtrum cœleſtem ignorare non poſſe illa, quorum indigemus: cum enim tanto non proſequatur amore; cumque ſciat quid nobis deſit, fieri non poteſt ut nos pati videat, quin ſimul opituletur. De illius ergo Providentia ne diffidamus, & illi cura erit de omnibus. Primum quærite regnum Dei, & poſt hæc omnia adjicientur vobis. *Idem ibidem*.

Admirabile divinæ Providentiæ erga juſtos exemplum in Patriarcha Joſeph nobis propoſitum.

Nihil admirabilia divinæ Providentiæ conſilia nobis apertius oſtendit, quam exemplum Joſeph; & nemo fortaſſe utilius expertus eſt quænam virtutis ratio habenda ſit hominibus, quam ſanctus hic, & illuſtris Jacobi Patriarchæ filius. Exemplum quod in illo ſuppetit nobis protectionis Dei eo quod vulgatiſſimum eſt, nequaquam nos minus perſtringit. Et eo modo, quo fratres illius perdendi conſilium inierant, quis auſus fuiſſet hanc fovere ſpem, ut adoleſcentuli hujus virtus eum ad tantum fortunæ faſtigium extolleret. Pater quidem illum ſumma charitate complectebatur, non ſolum quod illum genuiſſet, cum ætas declinaret in ſenſum; ſed multo magis quod in illo deprehenderat ſuavitatem, obedientiam, ſubmiſſionem prorſus amabiles. Hoc ipſum in fratribus accendit invidiam, quæ illos impulit, ut hunc alienigenis venumdarent; neque alius criminis calor quæſitus fuit, quam ſimplex ſomnii alicujus narratio, quæ hanc fratribus mentem injecit, ut eum de medio tollerent. Ecce illum jam ſervitio mancipatum, quin ulla ipſi ſpes libertatis affulgeat. Jam ferreis conſtringitur vinculis, & in obſcurum conjicitur carcerem. Quid hic juſtus agit tot inter ærumnas? Semper magis adhæret Deo; illi ardentius famulatur; *Fuitque Dominus cum eo*. Quemadmodum ſomnium ſanctum hunc virum in adeo miſerum ſtatum redegerat; Providentia quoque, ut ita dicam, ſomnio uſa eſt, ut inde illum ad regale faſtigium attolleret. Factus eſt Generalis regiæ domus Procurator; totaque Ægyptus ejuſdem paruit imperiis: *Benedixit Dominus domui Ægypti propter Joſeph*, & Deus propter Joſeph permiſit, ut Regnum hoc adeo floreret, ut accolæ in extremis neceſſitatibus ſuis illuc confugerent. Poſt egregium adeo divinæ protectionis erga juſtos exemplum, ulla ne poteſt ſupereſſe cauſa, propter quam de divina Providentia diffidamus? Sæculi Principes, qui omnibus voluptatibus voſmet ingurgitatis, qui vitam veſtram jugiter in deliciis traducitis; domus veſtra, & veſtra fortuna fortaſſe jam omnino corruiſſet, niſi pauper domeſticus Deum timens eam ſuſteneret, & vos qui ad extremam neceſſitatem redacti contumelioſæ ſorti traditi videmini, confidite, ſemperque, ut veros Chriſtianos decet vivite: Etenim Spiritus Sanctus profitetur, numquam juſtum derelictum fuiſſe, neque ſemen illius viſum fuiſſet panem oſtiatim emendicare. *P. la Peſſe Tomo* 4.

Matth. 6.

In Providentia Dei magis, quam in induſtria noſtra confidendum eſt.

Reſpicite volatilia Cœli, quoniam non ſerunt, neque congregant in horrea. Verbis his nequaquam improbat Dei Filius humilem, pacatam, ac ſubmiſſam adlaborandi rationem, qua neceſſaria nobis ad victum comparamus; damnat vero anxiam perquiſitionem, qua propter cupiditatem undequaque conquirere feſtinamus; quæ juſtæ neceſſitatis terminos ignorat, cui nihil ſuperfluum eſt, quæ ſemper inhiat acquirendo, & ita in ſuo labore, & induſtria quieſcit, ut nihil in Providentia confidat; quæ diligentiſſime cavet, ne quidpiam ſibi deſit, & quæ in impatientiam, & murmur erumpit, cum alicujus rei egeſtate laborat. Hoc exprobrans Dominus nequam inde contendit, ut decuſſatis brachiis oſcitemur, quin pro virili ea procuremus, quæ ad noſtrum, familiæque victum ſunt neceſſaria; ſed ex cordibus noſtris extrudere vult inquietam, inanemque ſollicitudinem, quæ efficit, ut omnino noſtris viribus freti, non majori in diſcrimine habeamus Providentiam, quam Athei, qui nullam divinitatem admittunt. *Tourneaux in Anno Chriſtiano Tomo* 9.

Confidentia in Providentia Dei non excludit humana ſubſidia, ſed illa ſanctificat.

Nutantes animæ, quæ ubi minoribus vitæ neceſſitatibus urgemini ſtatim in querimoniam, & murmur erumpitis, quaſi jam actum de omnibus eſſet: qui noſtra effinxit corpora, iiſque hanc injecit neceſſitatem, ut alerentur, nonne ipſe par eſt, qui iiſdem hanc ſuggerat alimoniam, qua illa voluit indigere? Fierine poteſt, ut adſint mortales craſſi adeo & rudes, qui putent ſe induſtria ſua poſſe ea ſibi comparare, quibus indigent, quin ulla in re divina egeant Providentia? Num ex illis aliquis eſt, Salvator inquit, qui ſtaturæ ſuæ cubitum valeat adjicere? Labores omnes, & motus, quibus noſmetipſos torquemus, inanes ſunt, niſi illis a Deo requiſita acceſſerit perfectio. Faciendum eſt igitur, quod Princeps Apoſtolorum docet: videlicet ut Deo omnes ſollicitudines noſtras permittamus: *Jacta cogitatum tuum in Domino, & ipſe te enutriet*, inquit David. At perfecta hæc confidentia, & divinæ Providentiæ ſubmiſſio excluditne humana ſubſidia? Nullo pacto. Id ſolum attendendum eſt, ut ea charitas, non autem cupiditas omnia corrumpens adhibeat. Charitas vero ita mediis utitur ad finem ſuum perventura, ut tamen divinæ Providentiæ innitatur; iiſdem & cupiditas utitur, cum hoc tamen diſcrimine, ut in illis omnem ſuam confidentiam conſtituat. *Idem*.

Feſtinanter neceſſaria ad victum conquirere eſt Semipaganū eſſe.

Ne ſolliciti ſitis animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori veſtro quid induamini? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Mirum ſane non eſt, Ethnicos ita eſſe de rebus ad hanc mortalem vitam neceſſariis ſollicitos; cum enim credant Deus rebus humanis non præeſſe, ejuſque providentiam ad abjectiſſimas quoque creaturas ſe extendere; neceſſe opus eſt, ut ſolliciti ſint, atque perquirant quæcumque ſibi, familiæque ſuæ neceſſaria ſunt, & putent hæc omnia unice ab ipſorum induſtria pendere, cum nihil aliunde valeat expectare. Quod vero Chriſtiani, qui Deum omnipotentem adorant omnia videntem, ſcientem; moderantem, & providentem. Chriſtiani qui illum quotidie invocant tamquam Patrem ſuum in Cœlo, quod inquam Chriſtiani crucem figant ſibimet iis curis, quæ ad nihilum proſunt, ut quæ ſibi ſunt neceſſaria procurent: hoc ſane ſummam habet admirationem, & oſtendit, hujuſmodi Chriſtianis ſatis non eſſe fidei, ut ſeſe ab Ethnicis ſecernant. Ejiciamus ergo ex cordibus noſtris inanes omnes ſollicitudines; ac mutemus hoc vivendi genus divinæ bonitati noſtræ adeo contumelioſum. Quid minutæ nobis hæ prodeſſent feſtinationes, niſi ut ſimiles efficeremur gentilibus, qui noſtram ignorant felicitatem, qua optimi, ac omnipotentis Patris Filii & vocamur, & ſumus. Fac Domine, ut melius noſtram dignitatem intelligentes iis omnibus abrenuntiemus, quæ cor noſtrum partiri poſſunt, ut unice te diligamus, tibique ſerviamus, atque a te uno rebus in omnibus pendeamus. *Tourneaux in Anno Chriſtiano tomo* 10.

Cur velit Deus ſe a nobis Patrē vocari.

Deus jugiter nobis invigilat; & maximæ infidelitatis fontes eſſemus, ſi ita eſſemus miſeri, ut de hac re ambigeremus, ex quo Dei Filius tot curas aſſumpſit, ut de hoc nos certiores efficeret. Sumpſit ſibi Deus nomen Patris noſtri, ſeque hoc jubet appellari nomine, quod ſæpius in ſanctis Bibliis uſurpat, ut noſtræ opituletur infirmitati, plenamque in nobis ciet in divina ſua bonitate fiduciam. Hac de cauſa Salvator nobis tradere voluit eam orationis formulam, quæ ab his molliſſimis verbis ducit initium: *Pater noſter*. Deus ideo ſe Patrem noſtrum nuncupat, quia erga nos curas habet parentis optimi, atque amantiſſimi. Deus ideo ſe Patrem noſtrum dicit, quia nobis tradere cupit hæreditatem filiorum ſuorum. Deus ideo ſe Patrem noſtrum nominat, quia cupiens nos in cœleſtis hæreditatis ſuæ partem arceſſere, adducit nos in viam, quæ nos ad eamdem eſt deductura. *Lambert in Anno Evangelico tom*. 7.

Providentia moderatur omnia in ipſorum etiā malorū Chriſtianorū ſententia.

Apage omnia hæc impia, & gentilia nomina fortunæ, ſtellæ propitiæ, horoſcopi, aſtri dominantis, & fati. Ratio ſola ſatis eſt ut eorum nobis contemptum immittat, & fides horrorem. Deus omnia videt; Adorabilis ejuſdem Providentia rerum omnium curam gerit, omniaque moderatur. Ad illius beneplacitum miſeri ſumus, vel locupletes. Chriſtiani, illi etiam, qui minus religioſi ſunt, nobis perſuadent Deum ſolum eſſe ſupremum fortunæ ipſorum Dominum. Quandonam bonis operibus vacant, niſi cum de temporali aliquo bono acquirendo ſermo eſt? Quænam cauſa fuit inſignis illius eleemoſynæ? Litis alicujus victoria, vel alicujus ægri curatio. Quidquid in natura eſt nobis de divina loquitur Providentia, omnia illius elogium concinnant, mutum quidem, ſed illam nobis digito veluti indigitans. Adeo manifeſtum eſt, Dei Providentiam omnia regere, & gubernare, ut homines etiam æquo licentiores, ac flagitioſos intueamur nuncupare vota; quamobrem? Ut aſſequantur, inquiunt illi, bonam fortunam, propitium teſſerarum jactum; ut patronum nanciſcantur, qui hunc illis magiſtratum, hanc provinciam procuret. Hoc adeo perſpicuum eſt, ut pauci ſint, licet impii, quibus hoc non ſit perſuaſum. Et animadvertite quæſo, quid accidat inter eum, qui minimum aliquid diſtrahere, & eum qui illud ipſum ſibi vult comparare. Qui vendit, quotquot nummorum emptor habet pretio vellet illud venundare; emptor vero id, quod aureo uno æſtimatur, obolo eam vellet auferre. Quinam igitur conciliare poteſt homines, quorum adeo inter ſe pugnant ſenſus? Divina, proculdubio, Providentia. Divinus ille Salvator, qui & naſcens, & moriens ſalutem attulit mundo per ineffabilem Providentiam ſuam ſingulis momentis conciliat homines, utilitatis cauſa ita diſſentientes, ut alioquin numquam poſſent conciliari. *P. la Peſſe, & Recens quidam*.

Summa eſt diffidētia ābigere de Providentia Dei poſtquā Salvator obiit in Cruce.

Confidite, animæ juſtæ, in promiſſionibus Dei, earumque complementum fidenter expectate. Conſideremus quid pro nobis egerit Deus, & inde judicemus quid impoſterum facturus ſit. Inſpiciamus illum morientem, & pro ſalute noſtra in cruce expirantem; & poſt hæc, ſi fieri poteſt, de amabili ipſius Providentia dubitemus. O Providentiam Dei mei! Numquid hominibus oboriri de te ſuſpicio poteſt, futurum ut illis deſint ad victum neceſſaria? Num incœpiſti opus tuum, ut illud imperfectum relinqueres? Numquid permitteres, ut ea interiret hæreditas, quæ tibi tantos ſtetit pretio? Haud ita, S. Auguſtinus ait, Dei Filius æque vere nos ſalvos facere vult, ac vere pro nobis mori voluit. *Qui ſeipſum dedit mortalibus mortalem: ſeipſum dabit immortalibus immortalem*. Omne igitur bonum a benefica Dei noſtri providentia ſperare poſſumus. *Expecta Dominum*, inquit Propheta; *viriliter age: confortetur cor tuum*, & inſtaura vota tua. Munera, quæ tibi divina præparat providentia, nondum apparent; ſed nondum venit tempus; opus eſt, ut rationis tempus meſſem præcedat. Meminerimus nos nequaquam propter viam hanc laborare. Amabilis hæc Providentia non vult, nos virtutem amplecti propter fluxas conſolationes illi inhærentes, & multo minus propter temporalia, perituraque bona; ſed æternam nobis præparat beatitudinem. Benefica hæc Dei noſtri manus nobis paucos, qui adhuc ad vivendum ſuperſunt; vitæ dies largitur, ut illam promereri valeamus. Ne immutemus ergo temporum ordinem, quem nobis Providentia præſcripſit, certi illam noſtris neceſſitatibus non defuturam, ſi in ipſa tantum, non autem in nobiſmetipſis confiderimus. *Ex ſpecimine Orationum Panegyricarum*.

S. Auguſtin.

Quo uſque inſolentiæ procedant ambitioſi ſibi uni acceptam referentes magnitudinem ſuam.

Quot ſunt Chriſtiani, cui cum ſemet coram Deo humiliare deberent, eique omnem bonarum actionum ſuarum gloriam acceptam referre; ſeipſos tamquam fortunæ ſuæ auctores, artificeſque intuentur, ſuæque dexteritati ſe debere putant honores, ad quos pervenerunt, & opes, quas adepti ſunt, atque dicunt: Ego memetipſum magnum feci; dextera noſtra, non autem Domini, iſta operata eſt. Tantum abeſt, quod ſua magnitudine atque potentia uti velint, ut Deum colant, ut immo velint ſe coli atque haberi tamquam terræ hujus Deos. Ex dignitate ſua ſibi conflant idolum, cui ipſi omnium primi thus adolent; & coram quo volunt omnes proſterni. Ita ille Rex Aſſyriæ proſperis rebus, victoriiſque tumens contemplatus muros magnæ Babylonis, tamquam opus manuum ſuarum, ſuæque gloriæ theatrum eo uſque evaſit inſolentiæ, ut juſſerit non alium, præter ſe Deum coli, qua late patebat imperium ſuum, ſuccenditque fornacem, cujus flamma ad uſque quinquaginta cubitorum altitudinem attollebatur, juſſus in eam projici, qui detrectarent genua flectere ante ſacrilegum illud ſimulacrum, quod faciem illius referebat. Sed in quæ mala ruunt, ne cogitando quidem hæc ambitionis monſtra adeo felicia, & florentia, cum ſe proſperis efferri ſinunt; ac ſibimetipſis eos deferunt honores, quos ab aliis etiam exigunt? Si illis, ut Regni huic, præ manibus eſſet poteſtas, cogerent mortales omnes, ut coram ſuæ auctoritatis, gratiæque idolo flecterent genua. *Ibid*.

PRUDENTIA.

Prudentia chriſtiana, prudentia ſæculi, vera, & falſa prudentia, politica, &c.

MONITUM.

SAtis conſtat, prudentiam generalem eſſe virtutem, quæ omnes actiones noſtras, ſeu mere morales, ſeu chriſtianas, & ſupernaturales regere debet. Verum ut inde fiat moralis, & chriſtianæ concionis argumentum, peculiares regulas ſequi neceſſe eſt.

Prima eſt, ne latius in prudentiæ laudes generatim evagemur; ſed immoremur actionibus, virtutibuſque, quas moderari, vel regere prudentiæ refert; cujuſmodi eſſe debent opera charitatis, familiæ cura, bonorum fortunæ uſus, zelus, devotio.

Altera eſt ſermonem vel totum, vel ſaltem potiori ex parte verſari debere circa falſam prudentiam, & hujus mundi politicam paſſim in Evangelio, & Epiſtolis S. Pauli damnatam, tamquam Dei inimicam, oppoſitamque chriſtianæ ſimplicitati, quæ paci nequit aſtum, ſimulationem, dolum, duplicitatem, verſutiam, in quibus carnis prudentia, & ſæculi ſapientia conſiſtunt.

Tertia eſt oſtendere, in quo chriſtiana prudentia conſiſtat, in actionibus videlicet, ſenſibus, conſcientia, totaque vitæ ratione ad religionis lucernam, atque in rebus dubiis juxta ſapientum, proborumque virorum conſilia moderanda. Denique in hoc, ut in alicujus momenti negotiis, quorum incerti ſunt exitus, nihil aggrediaris, niſi poſtquam mature conſuleris.

Opera quoque pretium eſt animadvertere, quamvis prudentia, & ſapientia inter ſe differant, promiſcue tamen hic uſurari nomina, ubi de hoc agitur argumento.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Concionum hujus Argumenti Structura.

I. CUM ratione homo a cæteris animantibus diſtinguatur, conſtat homines inter ſe diſtingui, atque inter alios eniteſcere per ſapientiam, atque prudentiam, quam in rebus agendis, totaque vitæ ſuæ ratione præ ſe ferunt: ita ut gloria, & exiſtimatio, cujus magis ſunt cupidi, ſit nomen virorum ſapientum, atque prudentum, qui non ſe ipſos tantum, verum etiam & alios regere poſſint, in quos neſcio quam naturalis ſuperioritatis auram ipſa confert ſapientia. Hoc igitur unum quæritur, quænam ſit iſta prudentia, quam tanti homines faciunt; & quemadmodum altera quidem non deeſt falſa, altera autem vera, ajo, veram ideam, quam de utraque habere deberet, deſumendam eſſe a judicio Dei, ad quod conformari debet exiſtimatio, quæ de altera habenda eſt, atque contemptus habendus de altera. Judicium autem, quod de utraque facit Deus, qui eadem ſapientia eſt, nobis a S. Paulo Apoſtolo duplici declaratur propoſitione, quæ concionis partitionem poteſt efficere.

Prima eſt, ſæculi prudentiam, ac ſapientiam mundi, quæ ſequitur dogmata evangelicis prorſus oppoſita, veram coram Deo eſſe ſtultitiam, ac deplorabilem cæcitatem; *ſapientia hujus mundi, ſtultitia eſt apud Deum*, 1. ad Corinth. 3. ideoque Chriſtiano talem eſſe exiſtimandam, veluti Deo inimicam abominandam, ejuſque praxim cane pejus, & angue fugiendam.

Altera eſt, id quod hominum plerique inſaniam, mentis infirmitatem, ac nominibus etiam magis contumelioſis appellant, chriſtianam videlicet ſimplicitatem, quæ in eo poſita eſt, ut evangelicis dogmatibus hæreamus, eamque tamquam vivendi normam ſequamur, veram eſſe ſapientiam, ſcientiam Sanctorum, & unicam ſalutis viam: *Quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus*, 1. ad Cor. 1.

Quod ad primam propoſitionem, aut veritatem pertinet; præterquam quod Spiritus Sancti oraculum eſt a Sancto Paulo prolatum, *quod ſapientia hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum*; ideoque etiam ſi effati hujus rationes aſſequi non poſſumus, illud tamen credere debemus, quoniam ab eadem veritate profectum eſt, quæ numquam decipi poteſt. Hic idem Apoſtolus in prima ad Corinthios cap. 3. tres afferre videtur rationes, quæ pro modulo noſtro de rebus judicandi, omnes homines rationis uſu compotes debent perſuadere. 1. Quia hi prudentes ſæculi inanibus dumtaxat conſiliis paſcuntur, non ſecus ac homines, qui de mentis ſanitate dejecti chimerica dumtaxat medicamenta fovent locupletandi, fortunas ſuas provehendi, terrena promovendi negotia; verbo mente volutant homine indignum, qui creatus eſt, ut æterna felicitate perfruatur, ad quam ne animum quidem advertunt: *Dominus novit cogitationes ſapientium, quoniam vanæ ſunt; evanuerunt in cogitationibus ſuis*, inquit de his ſapientibus loquens. 2. Quia in nugis, ac nullius momenti rebus immorantur, qualia ut plurimum ſunt pleraque hujus mundi negotia, quibus totus eorum animus repletus eſt, quin vacent ſalutis ſuæ negotio, quod unum omnes eorum curas, vel ſaltem primam, ac præcipuam eorum diligentiam meretur: ita ut quamtumvis ſapientes, prudenteſque videantur, veri ſint pueri, ſine ratione, ſine judicio, nugis dumtaxat intenti; qui, quo magis ineptia, nugæque ſuæ ſibi fluunt e ſententia, eo dementiores illas rebus momenti toto cœlo majoris anteferunt: *Dominus novit cogitationes ſapientium, quia vanæ ſunt*; 3. Quia hi ſapientes, politicique mundani, ut fines ſuos aſſequantur, dolis, injuſtitiis, fraudibus, omnique noxiarum artium genere utuntur, quæ Dei iram excitant, eumque ad ultionem irritant: quamobrem hi ſæculi ſapientes ex ejuſdem Apoſtoli ſententia mortalium omnium ſtultiſſimi habendi ſunt; non enim niſi ad interitum ſuum adlaborant, & ubi etiam voti damnantur, non ſecus ac homines furioſi, inſanique ſeſe in præceps projicientes, vel ſuis ſibi manibus necem conſciſcentes, qui nonniſi poſt mortem ſe cæcos, ac imprudentes fuiſſe cognoſcunt: *Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam &c.* Sap. 5. Quod innuit Apoſtolus, cum ſubdit Deum effecturum, ut illi falſæ prudentiæ ſuæ laqueis capiantur: *Comprehendam ſapientes in aſtutia eorum*. 1. ad Cor. 3.

Quo ad alteram veritatem, alteramque propoſitionem pertinet, quod homines ſtultitiam putant, videlicet vitam, totamque vitæ rationem ſecundum Evangelii normam componere, eam veram eſſe ſapientiam, rationes patent iis, qui fidem habent, & ſunt vere Chriſtiani. 1. qui enim has nobis præſcripſit regulas, eadem ſapientia eſt, & donum ſapientiæ, quod Sanctis a Spiritu Sancto communicatur, in eo ſitum eſt, ut divina lumina ſequantur. 2. quia prudentius agi nequit, quam veris inſiſtendo viis, quæ certiſſime deducunt homines ad eum finem, propter quem ſunt in mundo. 3. quia in vitæ ratione nulla major oſtendi prudentia, atque ſapientia poteſt, quam evitando omnia pericula, ac ſuperando obices omnes, qui in ſupremæ noſtræ beatitudinis perquiſitione inveniuntur &c.

II. Prudentia non minus in chriſtiana vita, quam in morum diſciplina utilis eſt. 1. Efficit, ut animam corpori, bonum ſpirituale temporali, ſalutem, æternamque felicitatem terrenis opibus præferamus; ac tandem præſtat, ut omnia ſecundum ſingulorum præſtantiam, merita, ac utilitatem in pretio habeamus. 2. Efficit, ut, cum de ſalute agitur, tutiorem ineamus viam, ac aptiora amplectamur conſilia ad finem, quem nobiſmet propoſuimus, obtinendum. 3. Efficit, ut omnia conſulto maturemus, prohibetque, ne in tota vitæ noſtræ ratione aliquid præcipiti conatu feſtinanter agamus.

III. De ſæculi prudentia. 1. Sexcentos nobis ſuggerit prætextus, ne id quod Deo, & religioni debemus, adimpleamus. 2. Omne fraudum, dolorumque genus nobis tradit ad fallendum proximum, ad nos ſumptibus illius provehendos, ac illi ſupplantandum. 3. Huc tandem redit, ut noſmetipſos fallat, ut alterius vitæ, & hujus etiam ſæpe bona amittamus; oblectatur quippe Deus humanæ prudentiæ evertens conſilia.

IV. De prudentia chriſtiana. 1. Efficit, ut humanis quibuſcumque rationibus oculos claudamus, ubi de conſcientia, officioque noſtro res eſt. 2. Prohibet, ne decipiamur in iis, quæ ad ſalutem pertinent: numquam enim magis neceſſaria prudentia eſt, quam hac in re; nulla enim hac magis utilis eſſe poteſt, & neceſſaria. 3. Efficit, ut omnia evitemus pericula, quæ metuenda eſſent in procuratione hujus negotii, quo alterum nobis antiquius non eſt.

V. De ſæculi prudentia. 1. Quemadmodum in Ethicis prudentia virtutes omnes regit, eaſque omnibus vitæ actionibus utiles præſtat, ita mundana prudentia nullas oriri permittit animi ægritudines, nulla vitia, ac ſcelera prætermittit, ut votorum ſuorum ſummam conſequatur. 2. Quemadmodum chriſtiana prudentia omnibus mundi placitis adverſatur, ita prudentia carnis omnia evangelica dogmata conatur evertere.

VI. De prudentia chriſtiana. 1. Videndum in quo hæc vera prudentia conſiſtat; videlicet, ut bonum ſibi finem proponat, qualis eſt Dei gloria, ſalus noſtra, & noſtra æterna felicitas; ut eligat, & amplectatur vias, quæ aptiores, tutioreſque ſunt ad eam aſſequendam; & denique ut ſuſcepta conſilia generoſo, & conſtanti animo exequatur, 2. Oſtendendum eſt, quam neceſſaria ſit iſta prudentia in chriſtiana religione, inque eo ſtatu, quem ſumus amplexi, & ad quem nos Deus evocavit; ſine illa quippe nulla vera virtus eſt, nihilque boni fieri poteſt. 3. Quomodo poſſit acquiri; eam videlicet enixis precibus a Deo, uti Salomon, petendo, ſapientes, & exploratæ probitatis viros conſulendo, ac demum nihil aggrediendo, Deo, propriaque conſcientia inconſultis, &, quod S. Bernardus ſuadet, quin antea deliberatum fuerit, *an liceat, an deceat, an expediat*.

VII. De falſa ſæculi prudentia. Mundi ſectatorum, ac politicorum ſæculi prudentia falſa eſt, ac in tribus deficit, quæ concionis partitionem poſſunt ſuppeditare.

1. Sibi nequaquam proponunt verum finem, qui Dei quidem gloria: ſua vero ſalus æterna eſſe debet. 2. Non conſulunt rationem fide illuſtratam, ac roboratam, ſed avaritiam, ambitionem, voluptatem, aut aliam quamlibet affectionem ſuam. 3. Paſſim ſuum eligunt interitum; hujus enim mundanæ prudentiæ effectus eſt, ut plurimum ſuneſtus, ac infelix. *P. Texier in Quadrageſima, & Dominicali*.

VIII. Quid Chriſtiana ſapientia, & ſapientia mundi differant. 1. Chriſtiana ſapientia nos illuminat; lumina ejus ſunt lumina fidei, & Spiritus Sancti; ſed mundi ſapientia falſa ægritudinum animi luce nos excæcat. 2. Chriſtiana ſapientia nos dirigit, atque tutis, certiſque tramitibus ad noſtrum finem adducit; mundi vero ſapientia ab hoc nos avertit efficiens, ut prorſus

oppoſitas vias inquiramus, & eligamus. 3. Chriſtiana ſapientia nos adducit ad poſtremi finis noſtri poſſeſſionem, noſque beatos facit; mundi autem ſapientia nos æternum miſeros facit, nocentes efficiens. *Ex ſpecimine ſermonum tom. 3. Quadrageſima*.

IX. De falſa mundi politica. 1. Mundi politica, & prudentia carnis, quo nomine illam vocat Apoſtolus, ordinem pervertit in fine, quem ſibi proponit, qui ſemper abjectus eſt, & Chriſtiano indignus; ut plurimum enim eſt temporalis aliqua utilitas. 2. Cæca eſt mediorum electione, ut plurimum eligens iniquiora; arbitratur enim temporali utilitati obfuturas religionem, virtutem, rectamque fidem, quæ alioquin meliora ſibi media ſuppeditarent. 3. In exequendo impia eſt, ac brutalis; violat enim humana, divinaque jura, graviſſimis nequaquam abſtinens criminibus, dummodo hæc ad optatum finem conſequendum cenſeat utilia. *Ex Quadrageſima P. Maimbourg*.

X. De Chriſtiana, & vera prudentia. 1. Chriſtiana prudentia in hoc poſita eſt, quod prudentiæ carnis adverſetur, ea, quæ Dei ſunt, potius, quam noſtra requirens. 2. Numquam melius ſuæ veræ ſtudet utilitati, quam per virtutum, Evangelicorumque dogmatum exercitationem Dei gloriam inquirens. 3. Numquam in Dei judicio glorioſior eſt, quam cum hominum judicium contemnit, ut Dei legem ſequatur.

XI. De mundana prudentia, & ſapientia falſa. 1. Sæculi prudentia inimica Dei eſt, quemadmodum teſtatur Apoſtolus, oppoſita quippe eſt fini, & conſilio, quod de nobis Deus habet; nec non illius ſpiritui, ac dogmatibus, legibus etiam, & præceptis ab eodem nobis irrogatis adverſatur. 2. Deus reciproce ſe prudentiæ ſæculi profitetur inimicum; ſe enim opponit fini, ad quem illa contendit, omnia illius conſilia, & conatus evertens; irrita efficiens, quæcumque illa meditatur eaque in illius interitum, & confuſionem convertens.

XII. Ex eo quod Salvator ait, filios tenebrarum prudentiores eſſe, quam filios lucis, inferri poteſt, ut vere prudentes ſimus, ſanctæque ſapientiæ luminibus regamur, illos nobis eſſe imitandos.

1. In ardenti cupiditate ad propoſitum finem, ſalutem videlicet animarum perveniendi. 2. In electione facienda mediorum, quæ nos illuc adducere debent, & quæ tutiſſima, & maxime idonea cenſuerimus. 3. In cura, & ſolertia, qua conſilia ſua exequuntur nihil negligentes, & omnia prævidentes.

PARAGRAHPUS ALTER.

Fontes, unde hauriri copia poteſt ad propoſita argumenta exornanda; & auctores de iiſdem agentes.

Sancti Patres. SAnctus Auguſtinus *lib. 2. de doctrina Chriſtiana* cap. 7. ſeptem numerat ſapientiæ gradus, per quos Chriſtianus debet aſcendere.

Idem in libro, cui titulus: *Expoſitio quarumdam quæſtionum in Epiſt. ad Romanos*, in hæc verba *Prudentia carnis inimica eſt Deo*, docet, in quo carnis prudentia conſiſtat.

Idem, vel auctor ſermonum *ad fratres in Eremo* ſermone 4. docet, in quo ſita ſit vera prudentia.

Sanctus Hieronymus *Epiſt. ad amicum ægrotum de viro perfecto* hipotypoſin habet Chriſtianæ prudentiæ, & ſimplicitatis, eamque cum carnis prudentia comparat.

Idem hæc Proverbiorum explicans verba: *Si quæſieris eam* (ſapientiam ſcilicet) *quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effoderis eam*; oſtendit magnum illum theſaurum, qui in vera ſapientia invenitur; in quo illa conſiſtat, & quomodo comparetur.

Idem *in cap. 14. Prov.* hæc verba explicans: *innocens credit omni verbo, aſtutus conſiderat greſſus ſuos*, docet, quinam ſit, qui prudenter, & Chriſtiane operatur; qui vero imprudens, ac inſipiens dicendus ſit.

Sanctus Ambroſius lib. 1. Offic. c. 27. docet prudentiam officiorum, virtutumque omnium originem eſſe.

Idem *lib. 2. cap. 17.* docet, quam periculoſi ſint conſiliarii nequam.

Sanctus Gregorius *lib. 1. moral. caq. 2.* in hæc verba Job: *Vir ſimplex, & rectus*, oſtendit prudentiam a nimia ſimplicitate eſſe diſtinguendam.

Idem *lib. 10. moral. cap. 17.* in hæc verba: *Deridetur juſti ſimplicitas*, humanæ prudentiæ elegantem habet deſcriptionem.

Idem *lib. 18. in Jobi c. 22.* uſque ad finem & lib. 19. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. fuſius de prudentia, & ſapientia loquitur.

Idem *lib. 6. moral. in cap. 12. Jobi* prolixum habet ſermonem contra verſutias, dolos, & aſtus mundanæ prudentiæ.

Origenes *lib. 1. in cap. 1. Jobi* in hæc verba: *Erat Job ſimplex, & rectus*, in Jobi perſona deſcribit hominem rectum, & ſimplicem, qualem requirit Evangelium.

Sanctus Baſilius orat. 21. hoc tractat argumentum. Aſcetici aliique.
Jacobus Alvares, tom. 2. lib. 3. part. 2. cap. 6. §. 1.
Petrus Sanchez, de regno Dei part. 6. cap. 10.
Franciſcus Arias tom. 3. Theſauri inexhauſti.
Antonius Gaudier *de natura perfectionis part. 4. c. 11.*
Bernardinus Roſſignolius *de diſciplina Chriſtianæ perfectionis*.
Leſſius, de *juſtitia, & jure lib. 1.*
Jovianus Pontanus *tom. 1. lib. 5.*
Raynerius de Piſis *in Pantheologia*.
Drexellius *in Roſis Marianis part. 2. cap. 1.*

Granatenſis in duce peccatorum *cap. 10.* loquitur de prudentia generatim, & illius acquirendæ præcepta tradit.

Auctor Ethicæ Chriſtianæ *in Pater lib. 1. ſect. 1. art. 1.* ubi oſtendit veram ſapientiam in hoc poſitam eſſe, ut vita ſecundum Jeſu Chriſti doctrinam conformetur.

Idem lib. 8. ſect. 4. art. 3. ubi loquitur de mundi ſpiritu, deque falſa prudentia.

P. Haineuve in continuatione tertiæ partis de ordine ſermone 22. prolixum habet de prudentia, ejuſque partibus tractatum.

Pater Antonius de Sancto Martino a Porta, in parte ſecunda libri, qui inſcribitur: *Les conduites de la grace*, docet mundanam prudentiam cauſam eſſe ſpiritualis cæcitatis.

Pater Suffren tom. 1. anni Chriſtiani cap. 7. ſect. 5. agit de prudentia, deque actionibus ad virtutem hanc pertinentibus.

Abbas de Bellegardæ in animadverſionibus ſuis in libros ſapientiales, & præſertim in proverbia plura habet de ſapientia, atque prudentia.

P. Delingendes ſermone pro feria 6. poſt Paſſionis Dominicam refert errata, quæ accidunt in humanis conſiliis, quæ totidem ſunt prudentiæ defectus. Concionatores recentes.

P. Texier ſermone pro feria quinta hebdomadæ quintæ in Quadrageſima de falſa ſæculi prudentia loquitur.

Idem in dominicali Dominica 8. poſt Pentecoſten idem tractat argumentum, & idem ferme ſermo eſt.

Maimbourg in Quadrageſima ſermone pro feria 6. hebdomadæ quintæ agit de falſa prudentia.

De la Volpilliere ſermonem edidit de prudentia Chriſtiana.

P. de la Colombiere ſerm. 59. ubi agit de ſalutis cura, oſtendit filios ſæculi in negotis ſuis peragendis, quam filios lucis, eſſe prudentiores.

Auctor ſermonum in omnia Ethicæ Chriſtianæ argumenta ſermone pro feria ſexta poſt Paſſionis Dominicam ſermonem edidit de falſa prudentia, ubi omnes illius ſpecies commemorat.

Idem in Adventu ſermone ſecundo, ubi oſtendit mundi ſapientes adverſari Jeſu Chriſto illos ſalvare ſatagenti.

Specimen ſermonum pro Quadrageſima, tertio argumento pro feria 6. in Paſſionis hebdomada.

Granatenſis in locis communibus titulo *prudentia & imprudentia*.

Buſæus in *Viridario*. Verbo *Prudentia*.
Summa Prædicantium. Verbo *Prudentia*. Qui collectanea ediderũt.
Peraldus tom. 1. parte tertia.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, & Applicationes Scripturarum huic argumento.

EN *populus ſapiens & intelligens, gens magna*. Deuteron. 4.

Gens abſque conſilio eſt, & ſine prudentia: utinam ſaperent, & intelligerent, ac noviſſima providerent. Deuteron. 32.

Qui diſſipat cogitationes malignorum, ... qui apprehendit ſapientes in aſtutia eorum. Jobi 5.

Adducit conſiliarios in ſtultum finem, & judices in ſtuporem. Jobi 12.

Sapientia ubi invenitur? & quis eſt locus intelligentiæ? Abyſſus dicit: Non *eſt in me; & mare loquitur: Non eſt mecum*. Jobi 28.

Unde ergo ſapientia venit? & quis eſt locus intelligentiæ? Ibidem.

Neſcit homo pretium ejus, nec invenitur in terra ſuaviter viventium. Jobi 28.

Ecce timor Domini, ipſa eſt ſapientia: & recedere a malo, intelligentia. Ibidem.

Abſcondita eſt ſapientia ab oculis omnium viventium. Ibidem.

Trahitur ſapientia de occultis. Ibidem.

Sperabam quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret ſapientiam. Jobi 32.

Beatus homo, qui invenit ſapientiam, & qui affluit prudentia: melior eſt acquiſitio ejus negotiatione auri & argenti. Proverb. 3.

Dominus ſapientia fundavit terram, ſtabilivit cœlos prudentia. Ibidem.

Gloriam ſapientes poſſidebunt; ſtultorum exaltatio, ignominiam. Ibidem.

Timor Domini, principium ſapientiæ. Prov. 1.

Sapientiam, atque doctrinam multi deſpiciunt. Ibid.

Melior eſt ſapientia cunctis pretioſiſſimis, & omne deſiderabile ei non poteſt comparari. Prov. 8.

Meum eſt conſilium, & æquitas, mea eſt prudentia, mea eſt fortitudo: per me reges regnant, & legum conditores juſta decernunt: per me principes imperant, & potentes decernunt juſtitiam. Ibidem.

Ne innitaris prudentiæ tuæ. Prov. 3.

Si ſapiens fueris, tibimetipſi eris. Prov. 9.

Poſſide ſapientiam, poſſide prudentiam: ne dimittas eam, & cuſtodiet te: dilige eam, & conſervabit te. Prov. 4.

Scientia ſanctorum prudentia. Prov. 9.

Poſſide ſapientiam, quia auro melior eſt, & acquire prudentiam, quia pretioſior eſt argento. Prov. 16.

Cor prudens poſſidebit ſcientiam. Prov. 18.

Sapiens timet, & declinat a malo. Prov. 14.

Vir ſapiens fortis eſt. Prov. 24.

In malevolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Sap. 1.

Sapientiam, & diſciplinam qui abjicit, infelix eſt. Sapient. 3.

Clara eſt, & quæ numquam marceſcit ſapientia, & facile videtur ab iis, qui diligunt eam. Sap. 6.

Optavi, & datus eſt mihi ſenſus: & invocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ. Sap. 7.

Si quis erit conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abfuerit ſapientia tua, in nihilum computabitur. Sapient. 9.

Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam: ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Sap. 5.

Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius. Sap. 7.

Mitte illam de cœlis, ut mecum ſit & mecum laboret, ut ſciam quid acceptum ſit apud te. Sap. 9.

Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum. Prov. 21.

Sapiens corde præcepta ſuſcipiet. Prov. 10.

Qui ſapiens eſt, audit conſilia. Prov. 12.

Radix ſapientiæ eſt timere Dominum. Eccli. 3.

Ubi non eſt ſcientia animæ, non eſt bonum. Proverb. 19.

Dicebam meliorem eſſe ſapientiam fortitudine. Eccl. 9.

Omnis ſapientia a Domino Deo eſt, & cum illo fuit ſemper. Eccli. 1.

Initium ſapientiæ, timor Domini. Ibidem.

Fili concupiſces ſapientiam, conſerva juſtitiam, & Deus præbebit illam tibi. Ibidem.

Si dilexeris audire, ſapiens eris. Eccli. 6.

Non eſt ſapientia nequitiæ diſciplina. Eccli. 19.

Omnia Deus fecit, & pie agentibus dedit ſapientiam. Eccli. 43.

Eſt ſapiens animæ ſuæ ſapiens. Eccli. 37.

Melior eſt homo, qui minuitur ſapientia, & deficiens ſenſu in timore Dei, quam qui abundat ſenſu, & tranſgreditur legem Altiſſimi. Eccli. 19.

Plenitudo ſapientiæ eſt timere Deum. Eccli. 1.

Corona ſapientiæ, timor Domini. Eccli. 1.

Eſt ſapientia, quæ abundat in malo. Eccli. 21.

Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes. Iſaiæ 5.

Sapientes ſunt ut faciant mala, bene autem facere neſcierunt. Jerem. 5.

Confuſi ſunt ſapientes: verbum enim Domini projecerunt, & ſapientia nulla eſt in eis. Jerem. 8.

Quis aſcendit in cœlum, & accepit eam, & eduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare, & invenit illam? Non eſt qui poſſit ſcire vias ejus. Baruc. 3.

Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Matth. 10.

Filii hujus ſæculi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt. Luc. 16.

Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos. Ad Rom. 12.

Non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Ibidem.

Volo vos ſapientes eſſe in bono, & ſimplices in malo. Ibidem cap. 16.

Sapientiam loquimur inter perfectos; ſapientiam vero non hujus ſæculi, neque principium hujus ſæculi qui deſtruuntur; ſed loquimur Dei ſapientiam. I. ad Corinth. cap. 2.

Sapientia hujus mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Ibidem, cap. 3.

Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat, ut ſit ſapiens. 1. ad Corinth. 3.

Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. 1. ad Corinth. 1.

Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam hujus mundi? Ibidem.

Sapientia carnis inimica eſt Deo. Ad Rom. 8.

Prudentia carnis, mors eſt. Ibidem.

Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Ad Rom. 1.

Exempla ex Veteri Novoque Teſtamento deprompta.

Prudentia S. Patriarchæ Abrahæ.

QUamplurima ſuppetunt nobis exempla prudentiæ in lege veteri; inſigniora quædam ſatis erit afferre. Sancti Patriarchæ Abraham prudentia ſeſe primum nobis offert; eaque in omnibus actionibus, totaque vitæ illius ratione refulſit, in eo vero potiſſimum, quod fecit, ut cum Loth conſanguineo ſuo pacem tueretur. Uterque divites erant, ac potentes, & ſolum, in quo habitabant, utriuſque pecoribus alendis ſatis non erat, quotidie recentia oboriebantur jurgia inter utriuſque ſervos, atque paſtores; ac jamjam periculum aderat, ut domini ſervorum ſuorum contentionibus immiſcerentur, ac prorſus pax omnis tolleretur. Ad periculum hoc prævertendum ſingulari prudentia uſus eſt Abraham; non cogitavit, utrum ſibi cedendum, an jure in uberi ea regione, cujus poſſeſſionem obtinebat, immorandum eſſet; neque illi defuiſſent rationes, ſi prudentiæ ſæculi aures adhibere voluiſſet; ſed pax, & concordia hæreditas longe tota Chanaanitide pretioſior ipſi videbatur. Ecce prudentiæ opus: primus compoſitionis vias tentavit: Ne modicæ utilitatis ſpes ſit inter nos cauſa diſſidii: ſeparemus greges noſtros, ne animi ſeparentur; ſi dextrorſum perrexeris, ego lævorſum contendam, & hoc pacto omnia inter nos jurgia dirimentur. Conſilium hoc, & hic propriæ utilitatis contemptus ſingularem profecto in magno hoc Patriarcha indigitant providentiam.

Prudentia Jobi.

Ex eo pacto, quo facer Textus de Sancto Job loquitur, liquet Principem hunc non opibus tantum, exiſtimatione, auctoritate, verum etiam ſapientia, atque prudentia magnum fuiſſe, quandoquidem illum ſapientiſſimo cuilibet ævi illius cenſet eſſe præferendum. Sed palam oſtendit, ſapientiam illius nequaquam mundi fuiſſe ſapientiam, quam reprobat Deus, ſed eam, quam celebrat, atque commendat in fidelibus ſervis ſuis, qui ſuperna ſecuti lumina a mundi hujus placitis procul abhorrent. *Erat vir ille ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo.* Job 1. Talis re ipſa eſt vera ſapientia, quam Scriptura ſimplicitatem nominat, non quidem eo in ſenſu, quo paſſim pro mentis defectu uſurpatur, ſed pro rectitudine cordis ſine dolo, ſine aſtu, ſine duplicitate agentis.

Prudentia David.

David ſecundum Scripturæ teſtimonium fuit exemplar prudentiæ: ter in cap. 18. primi Regum libri illius elogium contexit, atque caput iſtud concludit dicens, nomen illius hac re tantum, quantum fortitudine, cujus inſignia præbuerat argumenta, inſigne fuiſſe. *Prudentius ſe gerebat David, quam omnes ſervi Saul, & celebre factum eſt nomen ejus nimis.* 1. Reg. 18. Ejus vero prudentia maxime enituit in eo modo, quo ſe geſſit, ubi illum Saul perſequebatur, atque dexteritate in evitandis, quæ ſibi ſtruebantur, inſidiis, quin umquam de injuriis, quibus afficiebatur, ultionem repoſcere vellet.

Salomonis ſapientia, & providentia.

Salomon antonomaſtice Sapiens appellatur, quia a Deo hanc obtinuit ſapientiam, quæ non aliud eſt, quam Divini ſpiritus participatio. Illa autem ab ipſa adoleſcentia, & ſtatim ac regnare cœpit, impetravit; verum dicendum eſt quoque, antequam illa divinitus donaretur, ultra ætatem maturam præ ſe tuliſſe prudentiam cum optione ſibi facta a Deo petendi, quidquid ardentius optaret, non opes, ac potentiam petiit ad eorum vim infringendam, a quibus bello laceſſeretur, neque voluptates, quas ejuſdem ætatis adoleſcentes depereunt, ſed unice ſapientiam ad commiſſum ſibi populum regendum. Quæ petitio adeo accepta fuit Deo, ut non petitam ſolum ſapientiam, verum etiam non petitas opes, quibus ſapientiæ donum præferendum cenſuerat, conſequeretur. Felix! niſi ſub extremum vitæ ſpatium hic Princeps gloria, omnique bonorum genere cumulatus, præditusque ſapientia, cui mortalium nemo parem oſtentare poteſt, niſi hic, inquam, Princeps gloriæ ſuæ caliginem offudiſſet graviſſima inſania, atque ſtultitia thus adolendo pellicum ſuarum Diis, atque Moabitarum, Ammonitarumque numinibus delubra, ac aras ædificando; quod nulla ratione poſſet concipi, niſi Scriptura in ejuſdem perſona oſtendiſſet hinc quidem ſapientiam undequaque mirabilem, inde vero mentis errorem incomprehenſibilem: *Mira excellentia, & mira ſubverſio;* ut S. Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum ait, de adeo monſtruoſa mutatione locutus.

Patriarchæ Joſephi prudentia.

Admirabilis Patriarchæ Joſephi prudentia in ſapienti apparuit conſilio, quod tradidit Pharaoni, cui futurum prædixerat, ut in Ægypto ſeptem inauditæ ubertatis anni præcederent, ac ſeptem alii ſterilitatis ſubſequerentur, qui Ægyptum totam, reliquaſque terras affictaret. Addidit enim, abs rege ſapientem eligendum eſſe virum, cui demandaretur cura colligendi fruges omnes ſeptem illis fertilitatis annis, ita ut quinta earum pars congereretur in horrea, ad id de induſtria variis in Ægypti locis ædificanda, ut fruges omnes eſſent in regis poteſtate; pro ſapienti conſilio totius regni incolumitati pro toto ſubſequentis annonæ ſpatio proſpexit. Rex conſilii ſapientiam, & conſulentis admiratus prudentiam illi hanc provinciam cenſuit eſſe demandandam, & ut rite eam procuraret, ad præfecti ſui dignitatem evexit illum, ut quidquid in rem maxime futurum cenſeret, exequeretur. Quemadmodum autem per ſapientiam ad ſublimem hunc dignitatis gradum pervenerat, eadem ſapientia ſeſe in eo geſſit magiſtratu.

Danielis prudentia, & ſapientia.

Daniel Principes, Satrapaſque omnes ſapientia ſuperabat; quod mirum eſſe non debet, Dei quippe ſpiritu, ut Scriptura teſtatur, afflatus erat, eique ſapientiæ donum contulerat, quod toto cœlo mortalium omnium ſcientiam, & prudentiam excedit. Hinc ille ab adoleſcentia obſcœniſſimos confudit ſenes, qui Suſannæ ſtuprum inferre conati fuerant, ac palam oſtendit, illos nequiſſimi criminis reos eſſe, cujus pudiciſſimam fœminam inſimulabant. Deinde Sacerdotum Idoli Bel clanculum ſurripientium epulas, quæ numini offerebantur, fraudem aperuit, & plurimis in occaſionibus præ ſe tulit eam prudentiam, cui omnium regionis illius ſapientum prudentia par eſſe non poterat.

Mardochæi prudentia.

Si periculum umquam fuit, vel fuit opus prudentia ad illud evitandum, vel ſi quod fuit umquam maximi momenti negotium ſumma dexteritate tranſigendum, proculdubio illud periculum fuit, in quo univerſus Judæorum populus regis Aſſueri tempore verſabatur. Superbus Aman illius jam decreverat excidium, & jam emanaverat edictum, quo in toto imperio Judæi omnes ad cædem erant rapiendi, niſi Mardochæi prudentia fatalem hanc prohibuiſſet cladem ſapienti conſilio, quod Reginæ Eſther tradidit, quo factum eſt, ut pœna in caput illius, qui eam meditatus fuerat, & contra nationem univerſam præparaverat, relaberetur. Hiſtoria ſatis eſt comperta; verum neſcio, utrum ulla umquam viſa fuerit par huic ſapientis Mardochæi prudentiæ, qui Divina adjutus ope negotium hoc ita compoſuit, ut ſibi, totique populo ſuo imminentem procellam diſſiparet.

Falſa Jeroboami prudentia.

Sæpe juſto Dei judicio accidit, ut qui mundana politica temporalia ſpiritualibus præferunt, utraque amittant. Ita Jeroboam & ſibi, & poſteris ſuis regnum Iſrael amiſit. Metuens enim, ne, ſi populus Jeroſolymam pergeret ibi verum Deum adoraturus, dominationis ejus jugum excuteret, ac in Regis Juda, qui ea in urbe dominabatur, ditionem concederet, deteſtabilis politicæ conſilio decrevit in urbe regni ſui principe delubrum ædificare, ibique aureos vitulos collocare, quibus velut Diis thus adoleretur, ut populus ſuopte ingenio in ſuperſtitionem pronus domi reperiens idola, quæ coleret, non admodum religionis cauſa ſollicitus alteri cuipiam Divinitati alibi vota ſua vellet nuncupare. Itaque hoc pacto in regnum ſuum invehens idololatriam in ſe, totamque familiam ita Dei iram convertit, ut illi quidem ſceptrum fuerit ademptum, tota vero ejus progenies extincta.

Plura exempla oſtendentia quomodo falſam ſæculi prudentiā evertat Deus.

Deus unicum, ut Scriptura teſtatur, oculi nutum adhibuit, ut politica Achitophelis conſilia confunderet, efficeretque, ut illa neglecta Abſalonis cladem, & interitum parerent. Similiter ſecreta, admirabilique providentia effecit, ut Aman in ſuum laboraret exitium, ubi Mardochæum perdere conabatur. Invidia quoque fratrum Joſeph obſtinato animo fratris ſupplicium quærentium hunc ad totius Ægypti imperium provexit. Ita Saul, Achab, aliique nonnulli ob contempta, quæ ſibi a Deo per Prophetas præbebantur, conſilia, & quod mundanæ politicæ regulas ſequi voluerunt, interiere.

Quamquam non facti alicujus eventus, ſed illius faciendi conſilium auctoris probet ſapientiam, nihil tamen apertius nobis Jeſu Chriſti ſapientiam in admirabili Eccleſiæ ſuæ inſtitutione probat, quam ejuſdem eventus; nobis inquam, qui ex effectibus, & exitu magis, quam ex cauſis, atque principiis judicamus. Cum enim ea video, quæ ſecum maxime pugnare videbantur, quam plurimum profuiſſe, ut opus illud perficeretur; nonne jure illinc inferre poſſum factum hoc fortunæ acceptum referri non poſſe, & Eccleſiam magnificam illam eſſe domum, cujus graphidem ipſa Sapientia delineaverat? *Sapientia ædificavit ſibi domum.* Verum nihilominus eſt, ſatis non fuiſſe, quod Sapientia illius ædificandæ rationem, modumque proponeret; oportuit enim, ut & potentia manum operi admoveret, atque communi conſilio, & conſenſu cum ſapientia cooperaretur; qua in re præcipue cum ſancto Paulo admirari debemus duo hæc Divina attributa ſimul in Jeſu Chriſti perſona conjuncta: *Prædicamus Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam.* 1. ad Cor. 1. Neque minus ſapientiam hanc admirari debemus in iis inſtrumentis, quibus uſa eſt, ut ſalutem hominum operaretur, quod quidem magnum illud opus eſt, pro quo in terram deſcendit: *Opus conſummavi, quod dediſti mihi, ut faciam.* Numquid humana prudentia illa adhibuiſſet inſtrumenta, quæ propoſito fini adeo videbantur oppoſita; & hic nonne prorſus Divinæ ſapientiæ eſt effectus? Ad hæc hujus tantum increatæ, incarnatæque ſimul Sapientiæ intererat nobis veras ſapientiæ, atque prudentiæ regulas tradere, quod præſtitit in Evangelio, ubi nobis præcepta tradidit mundanæ ſapientiæ, & prudentiæ ſæculi omnino contraria.

Prudētia Sancti Pauli cum zelo conjuncta.

Sanctus Paulus Apoſtolus, qui in Epiſtolis contra ſæculi prudentiam, quam carnis prudentiam, & Dei vocat inimicam, invectus eſt, & qui nihil prætermiſit, quominus illam in odium adduceret, ut pro illa ſapientem crucis inſipientiam, & Evangelicam prudentiam ſtatueret: hic, inquam, Apoſtolus non minus exemplo, quam ſcriptis, & prædicationibus, & Divinam ſimul docuit ſapientiam, & mundanam evertere conatus eſt. Cum enim hic procul dubio præ reliquis Apoſtolis maxime fuerit zelo ſuccenſus, cumque zelus ea virtus ſit, præ cæteris prudentiæ conſilio regenda: Deus qui ardentem hunc zelum inſpiraverat illi, prudentiam prorſus Divinam eidem contulerat, cujus aliud inquirendum eſt argumentum, quam quod de ſe ipſo ait, qui diſcreto, indulgentique zelo ſeſe omnia omnibus faciebat, atque ſingulorum ingeniis, ſtudiiſque accommodabat, quin aliqua in re ſuæ officeret conſcientiæ, vel aliquod contra Domini ſui rem, gloriamque pateretur, ut omnes Deo lucriſaceret.

Quorumdam Scripturæ locorum huic argumento Applicationes.

Mundi ſectatores in negotiis ſuis prudentiores ſunt, quam viri boni in ſuæ ſalutis negocio.

F*Ilii ſæculi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt.* Luc. 16. Mundi ſectatores longe aliter, majorique cura terrena negotia procurant, quam viri boni, ut plurimum, ſalutem ſuam operantur. Qua enim ſollicitudine obſequuntur illis, quorum favore apud principes, atque optimates uti poſſunt? Quam attente de illis benemereri ſtudent? qua diligentia illis placere contendunt? Si charitas ſimilem nobis ſuaderet vigilantiam in iis rebus omnibus, quæ nobis prodeſſe poſſunt, ut ad pietatem progrediamur, nonne hoc ſatis eſſet, ut ſancti evaderemus? . . . . Cum omnes perpenduntur labores, qui in omnibus mundi ſtatibus perferendi ſunt, ut quilibet ſuam provebat fortunam; perſeverantia, quæ adhibenda eſt, ut opportunum tempus expectetur; firma ſpes, qua fulcimur, ne, ubi res male ceſſerit, animos deſpondeamus; patientia, quæ exercenda eſt in repulſis, & oppoſitionibus, quæ inveniuntur: diſſimulatio, qua uti oportet cum illis, a quibus injuria afficimur, liquebit mundi aſſeclas ſanctitatis lauream adepturos, ſi propter Deum facerent, quod pro opibus ſuis toto niſu conantur; proboſque viros malos aulicos fore, ſi pro mundo id tantum præſtarent, quod faciunt pro Deo.

Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. 1. ad Corinth. 1. Cum profiteatur in Scripturis Deus ſe everſurum ſapientiam ſæculi oppoſitam ſuæ, mirum eſſe non debet, ſi inter homines tot videntur conatus irriti, tot perturbata conſilia, tot infelices exitus in iis, quæ agenda ſuſcipiuntur . . . Spiritus nequam! impii politici! fruſtra ſexcentas excogitatis artes, ut ad pravos fines veſtros perveniatis; oculus ille, qui numquam quieſcit, omnes dolos veſtros intuetur; abditiſſima conſilia veſtra ſcrutatur; ſecre-

ſecretiſſimas deliberationes veſtras aſſequitur, conatuſque veſtros optime concinnatos evertit, cum vel ipſi contumelioſi ſunt, vel ab illius voluntate recedunt. *Perdam ſapientiam ſapientium* &c.

Sæpe, qui mũdo videtur ſapientiſſimi, in iis quæ ad ſalutem pertinẽt, cœci ſũt.

Stultiſſimus ſum virorum. Prov. 30. Si fidei, vel rationis oculos ſatis puros haberemus, ut in ſalutis noſtræ negotio de nobiſmetipſis judicium ferremus, næ ipſi quidem coram Deo rubore ſuffunderemur .... Exclamaremus cum Salomone, & potiori jure dicere poſſemus: *Stultiſſimus ſum virorum.* Me ingenium ſublime ferunt; me doctum hominem, ac in rerum agendarum cognitione peritum dicunt; ſed cum propius me ipſum excutio, & conſidero quid ſum, & quid facio, video nullam eſſe meæ ſimilem ſtultitiam. Aliena quidem curo, meorum autem obliviſcor, Familiam meam divitiis exorno, filios meos locupletari contendo, ac in id omnem operam navo, interim vero de me quid fiet? Quodnam erit fatum meum non in hac tantum vita, quam in alia? Nihil equidem ſcio, & ad id ne obiter quidem fortaſſe animum appuli: *Stultiſſimus ſum virorum.*

Obſcurentur oculi eorum, ne videant. Pſalm. 63. Magna hæc ingenia, quæ rebus terrenis abdita, & unice fortunæ ſuæ provehendæ dedita, tanta dexteritate delicatiſſima quæque, & difficillima expediunt negotia, atque ſumma perſpicacia ſecretiſſimas quaslibet ambages enucleant, non vident objecta, quæ omnem illorum diligentiam merentur, ac illis tantum adhæreſcunt, quæ ſunt contemnenda, quia cœci ſunt. Diceretne aliquis illis bonos non eſſe oculos? Ita ſane dicet, qui Chriſtiano ritu judicare volet: ſatius eſſet non videre omnino, quam male videre: *Obſcurentur oculi eorum ne videant.*

Prudentes ſæculi non vident objecta niſi per medium affectuũ ſuorum.

Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit? Joann. cap. 11. Politici illi, atque illuminati Jeroſolymæ ſpiritus, qui Caipham convenerunt de vita, vel morte Jeſu Chriſti deliberaturi, non reſpexerunt illum velut hominem irreprehenſibilem moribus, atque eximiæ ſanctitatis virum, neque tamquam miraculorum opificem, ſed velut hominem, cujus vita ſuæ officeret exiſtimationi, & qui, ut ajebant, reipublicæ interitum afferre, ac privatorum fortunis obeſſe poſſet. Mundanos hic metus illos movit, atque impulit ad agendum; niſi cum interpretibus dicere velimus, tres conſiliarios, quibus aures adhibuere, tres fuiſſe incompoſitos affectus ſuos: invidiam, quam Jeſu Chriſti miracula excitabant: *Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?* Ambitionem, quæ efficiebat, ut & ipſi univerſales plauſus quibus Jeſus excipiebatur, deſiderarent: *totus mundus poſt eum vadit*: avaritiam, quæ illis metum injecit, ne Romani ipſorum eriperent bona: *Venient Romani, & tollent noſtrum locum.* Ita ſæculi prudentes nonniſi per affectiones ſuas, quæ quidem diverſos rebus colores allinunt, atque eas ſpecioſis prætextibus celant, omnia proſpiciunt. Ambitioſus exiſtimat ſe nihil niſi ex animi magnitudine, atque pro bono publico operari.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

HÆc eſt vera ſapientia, ut id quod Domino revelante fugiendum eſſe intellexerimus, cautiſſima vigilantia fugiamus. Auguſt. de Serm. Domini in monte.

Prudentia carnis dicitur, cum anima pro magnis bonis temporalia bona concupiſcit. Idem, lib. 83. Quæſt. Quæſt. 6,

Habes prudentiam, cujus eſt flere occidua, & quæ æterna ſunt, quærere. Ambroſius in cap. 6. Lucæ.

Sapientia hujus mundi ſtultitia eſt, quia ignorat Deum, quem ſemper deberet inquirere. Idem.

Primus officii fons prudentia eſt, qui & in virtutes derivatur cæteras. Idem, lib. 1. Offic. cap. 27.

Nihil agit ſapiens niſi quod honeſtum ſit, niſi quod cum ſinceritate ſine fraude ſit, neque quidquam facit, in quo ſe crimine quoquam obliget, etiamſi latere poſſit. Idem. lib. 3. Offic. cap. 5.

Prudentia eſt virtus, quam ſi quis rite ſectatus fuerit, numquam ob officio, virtuteque abſcedet, numquam vitiorum peſtem incurret. Baſil. Homil. 12.

Prudentia abſque bonitate malitia eſt, & ſimplicitas abſque ratione ſtultitia nominatur. Hieronymus, ſuper Oſeam.

Sapientes, non terreni aliquid emolumenti pro divitiis habent, ſed coronam ſolummodo, quam pro virtutibus in futuro percipiunt. Idem in cap. 14. Prov.

Prudentem dico, non ſcientem & doctum, ſed ſenſatum, & mente acutum, qui poteſt rerum ponderare naturas, & ſecundum quod [illegible] eſt rationabiliter omnia agere. Chryſoſt. Homil. 5. in Matth.

Altus gradus prudentiæ eſt ordinare vitam ſecundum exempla ſanctorum, altiſſimus ſecundum exemplum Chriſti. S. Bonav. de Gradibus virtut. cap. 9.

Tolle prudentiam, & virtus vitium erit. Bernard. Serm. 49. in Cant.

Uno verbo, eſt ſapiens, cui quæque res ſapiunt prout ſunt. Idem, Serm. 1. de verb. Apoſt. non eſt regnum Dei eſca & potus.

Inveniſti plane ſapientiam, ſi prioris vitæ peccata defleas, ſi hujus ſæculi deſiderabilia parvipendas, ſi æternam beatitudinem toto deſiderio concupiſcas. Idem, in Sermonibus.

Soli Chriſtiani veram ſapientiam habent. Abbas Nilus, in Biblioth. Patrum.

Acuti ad vana, hebetes ad æterna. Ambroſ.

Inutiliter in hoc tempore vivitur, niſi ad comparandum meritum, quo in æternum vivatur Auguſtinus.

PARAGRAPHUS V.

Quid hoc in argumento ex Theologiæ fontibus peti queat.

Definitio prudentiæ generatim ſumptæ.

COmmunis definitio, quam Ethicorum magiſtri de prudentia tradant, hæc eſt: recta ratio eorum, quæ agenda ſunt, non ſecus ac ſcientia recta ratio eſt eorum, quæ ſunt ſcienda: videlicet, prudentia virtus eſt intellectus, per quam cum bonus propoſitus fuerit finis, viæ quæruntur, quibus ad eum perveniatur. De viis hujuſmodi deliberatur, aptiores eliguntur, ac denique quod conſilii captum eſt, vel adimpletur, vel ab aliis adimplendum curatur. S. Auguſtinus lib. de liber. arb. illam paucioribus verbis deſcribit, cum illam vocat ſcientiam eorum, quæ capienda ſunt, vel fugienda. S. Baſilius in princ. Prov. 2. illam vocat faciendorum, atque omittendorum cognitionem: quæ omnia unum, & idem ſignificant. S. Thomas quoque 2. 2. qu. 37. art. 4. virtutis hujus notionem tribuit dicens hanc non intellectualium tantum, verum etiam moralium virtutum naturæ participem eſſe, quatenus non confert nobis ſolum bene operandi facultatem, vel facilitatem, ſed quatenus id faciendi exercitationem etiam tribuit, & uſum rectificans voluntatis, ut actiones illius bonæ, atque honeſtæ ſint; videlicet officium prudentiæ eſt non conſiderare ſolum, quod eſt rationi conforme, ſed hanc ipſam rationem actioni applicare, quod fieri nequit, niſi voluntas ſit rectificata.

Quid ſit ſapiẽtia, & ejus definitio.

Cum Evangelici verbi præcones hos paſſim confundant prudentiæ, atque ſapientiæ terminos, tunc potiſſimum, cum de Chriſtiana agitur prudentia, operæ pretium eſt ſcire, a Div. Thoma ſapientiam dici cognitionem rerum naturam inveſtigantem, primum requirentem principium, unde fluunt, extremumque finem, ad quem referuntur. Ideoque ſapientia proprie loquendo cognitio eſt veritatis, quam habemus de primis, ſupremiſque cauſis, unde fit, ut qui plurima ſcit per experientiam, poſtquam attentius ſecundas inſpexerit cauſas, earumque effectus connotaverit, doctus quidem appellari poſſit, ſed non ſapiens, niſi cogitationem ad ſublimiores cauſas extulerit. Secundum hoc principium vera ſapientia conſiſtit in perquiſitione veri boni, & noſtri extremi, præcipuique finis, qui & Dei gloria eſt, & noſtra. Veri autem ſapientes illi ſunt, qui ſemper in mente habent intentionem colendi Deum, eique placendi, qui ſciunt terrenas res tanti facere, quanti valent; illaſque ad Deum, a quo creatæ fuerunt, remittere, iiſque bene uti ad æternitatem merendam.

Triplex prudentiæ genus diſtinguitur.

Vulgo tria prudentiæ genera diſtinguuntur. Prima eſt *naturalis prudentia*, quæ ex recto potius ſenſu, quam ex diuturna proficiſcitur experientia. Altera eſt *prudentia acquiſita*, quæ rebus tranſigendis, atque conſiderationibus fit. Tertia denique nec acquiſita, neque naturalis eſt, ſed *infuſa*, quæ nonniſi ſuperioris rationis præcepta ſequitur, & ſecundum fidei lumina operatur, & quæ proprie illa ſapientia eſt, unum ex donis Spiritus Sancti, de quibus nuper locuti ſumus. Hæc autem ſupernaturalis, & Chriſtiana prudentia vitæ noſtræ regula eſſe debet, & de illa hec in tractatu agendum eſt, quin tamen aliæ duæ excludantur. Nam quemadmodum prima ſine altera ita imperfecta eſt, ut Ariſtoteles, & D. Thom. nolint illi prudentiæ nomen tribuere; & ſecunda ſine tertia ſemper errori obnoxia eſt in finis ſui electione; ita ſupernaturalis prudentia utriuſque ſupplet defectui, & utraque utiliter utitur, ubi cum illis invenitur.

Falſa prudentia, cum de ſalute agitur.

Quemadmodum in terrenis negotiis non deeſt falſa prudentia, quæ ignorat, quid vere proſit, quæ ſine modo conſilia machinatur, eaque infelici eventu perficit, & quæ ut gloriam, vel fortunam aucupetur, ea inſiſtit via, qua longius aberrat: in iis etiam, quæ ad ſalutem pertinent, cæca ſapientia eſt, quæ malum cum bono confundit, quæ, ut Propheta quidam ait, tenebras accipit pro lumine, & viam, quæ ducit ad mortem pro illa, quæ ducit ad vitam; falſam hanc prudentiam, atque ſapientiam iſtic perſtringimus, prudentiam, ſapientiamque dupliciter deceptam, eo quod ignorat veritatem, quam ſe cognoſcere credit, & arbitratur ſe eam ſequi veritatem, quam deſerit. Falſa hæc prudentia multiplici nomine appellari conſuevit: dicitur enim mundana politica, prudentia carnis, ſapientia, vel prudentia ſæculi.

Supremi verique boni amor prudentes nos facit.

Supremi boni amor prudentiam facit; hic nos regit, atque in mediorum electione facem nobis præfert: hic denique nobis aufert fallacium bonorum illuſionem, ac docet pretium, ac utilitatem earum rerum omnium, per quas unici, & ſupremi hujus boni poſſeſſionem nobis procurare poteſt. Ut ad eum, quem valde amamus, finem perveniamus, ſemper tutiſſimam, optimamque eligimus viam. Ad id ſemper tantum luminis, atque vigilantiæ nobis eſt, quantum eſt opus; vel ut melius dicam, animi affectio omnia mentis lumina objecto ſuo applicans efficit, ut hac in re ſummo polleat acumine. Hinc Dei Filius in Evangelio dixit, filios Mundi prudentiores eſſe, quam filios lucis: quod veriſſimum eſt; cum enim mundi ſectatores quam ardentiſſime ſuam fortunam, honorem, vitam, valetudinem adament, maximam habent dexteritatem, ut ex leviſſimis etiam proficiant occaſionibus; cum interim boni Chriſtiani, quamvis ad Deum ire contendant, tamen non eamdem habent diligentiam, ut earum rerum omnium, quæ ad finem ipſorum conducere valeant, quam ſeduliſſimam habeant rationem. Inde vero inferendum eſt, non eſſe in illis amorem veri boni, qui vere prudentes efficit; non quod hic amor eadem ſit prudentia, ſed tantum, quod principium eſt, quod ab illa ſupponitur.

De vera prudentia judicium eſſe debet ex fine.

Prudentia judicium eſt mentis, quo actio quælibet regitur ſingillatim. Judicium hoc vocatur etiam recta ratio, quæ virtutibus in omnibus dominatur, & ſine qua virtus nulla eſſe poteſt. De recta hac ratione paſſim in Ethicis occurrit ſermo, licet parum perſpicue explicetur. Hæc autem ad duo præſertim redigitur, quæ jam memoravimus, quorum alterum rectus finis eſt, quem ratio ſibi proponere debet; licet enim juſte ratiocineris, atque ſumma polleas dexteritate, ut opportuna capias conſilia, niſi propoſitus finis bonus fuerit, nulla prudentia eſt, nulla ratio recta: infelix aſtutia eſt, quæ eo tandem redit, ut nos miſeriores efficiat. Hoc eſt ingenio valere, ut te ipſum perdas, & callere viam, quæ ducit in præceps. Sed præter finem rectum, qui tamquam primum ponitur principium, & ſecundum quem ratiocinandum eſt, lumen etiam requiritur, cujus ope æqua capiantur conſilia, & fini appoſita media accommodentur; qua in re fere numquam deeſt; ita ut prudentia, & recta ratio in hoc ſitæ ſint, ut omnia metiri noveris ad finem tibi propoſitum aſſequendum, ut & ipſe ad Deum pervenias, & alios quoque ad finem eumdem perducas; qua in re tota Sanctorum ſcientia, & ſapientia Chriſtiani conſiſtit.

Prudentia regit mediocritatem, in qua virtus conſiſtit.

Hinc intelligi poteſt, prudentia, rectaque ratione regi mediocritatem, quam in rerum omnium uſu virtus tuetur. Vulgo hoc difficillimum eſſe, & nullam ſatis certam præſcribi regulam poſſe dicitur; quippe noſmet aptare debemus rerum ſtatui, ac perſonarum diſpoſitioni, quæ nihil habent conſtans, & uniforme, & in quibus mobilitas eſt, inconſtantia, & inæqualitas. Verum niſi certæ tradi regulæ poſſunt pro qualibet actione ſingillatim, poſſunt, immo debent generalia quædam tradi axiomata, non ita difficili negotio ſingularibus caſibus applicanda. Quod ſi horum axiomatum applicatio pendet a bona fide, amor boni, quem ſupponimus, certiſſime bonam fidem efficit; & dummodo bona fide velis ſecundum hæc axiomata omnia moderari, quamvis non ſemper indiviſibile mediocritatis punctum offendas, ad illud tamen propius accedes; & ſi nubeculæ, quas cupiditas paſſim offundit menti illam excæcatura, aliquando rectum nos tramitem celant, non ideo tamen procul aberrabimus, & amor finis, a quo numquam mentis aciem detorquemus, per intervalla in rectum callem adducit.

Cum nimis procedit ſapientia, jam virtus non eſt; non enim deſunt, ut ita dicam, quidam cancelli, ultra quos egredi nequit, & ad quos ſeſe debet extendere. Si ultra illos lumen ſuum transfert, eſſentiam ſimul, & nomen amittit, migratura in naturam, & qualitatem vitii, quod Scripturæ dæmoni attribuit: *Serpens erat callidior cunctis animantibus.* Geneſ. 3. Hoc vitium re ipſa melius naturæ dæmonis, quam hominis convenit. Quamobrem Apoſtolus etiam atque etiam commendat fidelibus, ne, ultra quam fas eſt, velint eſſe ſapientes, ſed ſeſe intra juſtæ moderationis fines contineant: *Non plus ſapere, quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Ad Rom. 12.

Actus prudentiæ.

Ethnici Philoſophi quatuor præcipuos prudentiæ actus diſtinguunt, videlicet prævidentiam, conſilium, judicium, imperium. Prævidentia reſpicit futurum, vel finem, qui propoſitus eſt, & de quo eſt deliberandum. Conſilium mature deliberat de mediis, ut ad propoſitum finem perveniatur. Judicium in hoc ſitum eſt, quod poſtquam varia propoſita fuerint media, ac de illis fuerit deliberatum, optimum, & aptiſſimum, per quod finem conſequi poſſis, eligatur. Imperium eſt actio, qua adimpletur, quod deliberatum eſt, atque voluntas, ceteræque corporis, animæque facultates impelluntur ad manum operi admovendam, atque ad ea omnia, quæ fieri poſſunt, efficienda, ut fiat, quod in rem fore judicatum fuerit. Hæc autem prudentia cum quatuor actibus præſertim requiritur in ſummi momenti negotio, quale ſalutis negotium eſt, qui finis eſt, quem Chriſtiana prudentia ſibi debet proponere. Hoc unum animadvertendum eſt circa extremum finem, beatitudinem nempe, deliberandum non eſſe, ſed eo ſuppoſito de mediis tantum, quæ illuc perducunt, quærendum eſſe.

Multifariam contra Chriſtianam prudentiam peccatur.

Sex præcipui animadverti poſſunt errores, qui in humana accidunt vita circa Chriſtianam prudentiam, & qui præbent occaſionem diſtinguendi ſex imprudentium hominum genera, quos Scriptura inſipientes, & fatuos appellat. Primus error illorum eſt, qui nullum ſibi proponunt finem, qui numquam cogitant, propter quam cauſam in mundo ſint, & qui non conſiderant, quem terminum omnes actiones, conatuſque ſui ſint habituri. Hujuſmodi ſunt infiniti ferme Chriſtiani, quibus in hac vita non alius eſſe finis videtur, quam vivendi, ac tranſigendi tempus, quin unquam cogitent æternitatem. Error alter eorum eſt, qui ſibi malum proponunt finem, ac oppoſitum illi, pro quo unice in mundo ſunt. Id genus illi ſunt, qui extremum finem ſuum in bonorum mundi hujus poſſeſſione conſtituunt. Tertius eſt non eligere media apta ad eum finem, quem ſibi propoſuerunt, & qui bonus, atque honeſtus eſſe ſupponitur. Cum medium ad æternam felicitatem perveniendi, qui quidem extremus eſt finis noſter, ſit juſtitia, & praxis omnium Chriſtianarum virtutum; media hæc ab illis non eliguntur, qui oppoſita via illuc pervenire contendunt flagitioſum vitæ genus ſecuti, vel qui alia inſiſtunt via, quæ eo non perducit, quales ſunt actiones mere humanæ, & politicæ, quæ nullo pacto referuntur ad Deum. Quartus contra prudentiam error eſt eorum, qui volunt quidem finem, ac media neceſſaria: ſed qui non eligunt ea, quæ ſtatus ſui magis ſunt propria, vel qui tot amplectuntur, ut non ſint amplius media, vel viæ, ſed impedimenta eos prohibentia ne finem ſuum conſequantur. Quintus eorum eſt error, qui convenientia quidem, & congrua eligunt media, ſed illa ad finem non referunt; qui virtutes exercent, atque bona opera faciunt; ſed intentionibus abjectis, necnon terrenis, atque ut amori proprio, ac temporali cuipiam velificentur cupiditati. Sextus denique eorum eſt, qui ad finem media quidem referunt, ſed minus apte; qui ſingulis non eum referunt gradum, qui decet illos, qui exiguas res magnis præferunt, & conſilii, atque ſupererogationis operibus opera præcepti, atque obligationis poſtponunt. Hi ſunt errores imprudentiæ, qui efficiunt, ne proſpere ſuccedat ſalutis negotium, quod nobis ob oculos verſari debet.

Cum prudentiæ ſit virtutes omnes regere, omnia idcirco vitia prudentiæ oppoſita eſſe videntur; hæc tamen præ cæteris huic magis directe opponuntur, imprudentia, temeritas, negligentia, præceps conſilium, inconſtantia, inurbanitas, imperitia, defectus quicumque judicii, mentis, dexteritatis, conſilii, feſtinatio, anxietas, doli, fraudes, verſutia, omniaque mundi placita. Vera prudentia hæc omnia debet vincere: ſed hic non eſt locus oſtendendi quomodo hæc inter ſe differant vitia; ſcire ſatis eſt, hæc omnia cum Chriſtianæ, tum ethicæ tantum prudentiæ eſſe prorſus oppoſita.

Quanam in re quocũque in negotio prudentia conſiſtat.

Vera prudentia in eo ſita eſt, ut ex quovis difficili, impeditoque negotio te facile expedire noveris, utque eam afferas curam, & ordinem, qui neceſſe eſt, ut e voto ſuccedat. Cum autem nullum majoris momenti negotium ſit, & quod facilius nobis elabi poſſit, quam ſalus æterna; imprudentiſſimus ſane ille eſt, qui negligit illam, & quacumque dexteritate polleas, quocumque in rebus aliis acumine utaris, haberi equi-